

Úvod do problematiky UM a MK a jeho postavení v rámci systému lékařské péče v ČR

MUDr. Edita Richterová

Kurz urgentní medicíny
Brno, 14.-15.4.2012

Definice oboru UM a MK

- UM je lékařským oborem, který se zabývá poskytováním, organizováním a vědeckým zkoumáním neodkladné péče u stavů, které bezprostředně ohrožují život postiženého, mohou vést v důsledku prohlubování chorobných změn k náhlé smrti, způsobí bez rychlého a kvalifikovaného poskytnutí odborné PP trvalé chorobné změny nebo působí náhlé utrpení a náhlou bolest či změny chování postiženého, jež akutně ohrožují jeho samotného nebo jeho okolí

Definice oboru UM a MK

- je multidisciplinárním oborem specializovaným na NR a LPP, který se věnuje závažným stavům téměř všech klinických oborů
- Zabývá se dg a léčbou akutních stavů na místě jejich vzniku, před a během transportu a na pracovištích UP
- Zabývá se odborným transportem a optimálním směřováním ošetřených pacientů
- Zajišťuje intenzivní a resuscitační péči u pacientů transportovaných mezi ZZ

Definice oboru UM a MK

- Základní charakteristikou oboru je komplexnost PNP, která zahrnuje pacienty všech věkových skupin a spektrum všech náhlých a život ohrožujících stavů
- V oblasti MK vychází z praktických zkušeností různých typů hromadných postižení, provádí analýzu rizik sloužící jejich prevenci, navrhuje optimální léčebné, třídící a odsunové postupy pro likvidaci jejich zdravotních následků

Předmět oboru

- Poskytování PNP (NNP) pacientům všech věkových skupin v omezeném časovém intervalu
 - na místě vzniku náhlé příhody
 - během transportu do ZZ
 - na oddělení UP

Cíle oboru UM a MK

- Záchrana života u pacientů v kritickém stavu a stabilizace pacientů se selhávajícími vitálními funkcemi
- Sekundární prevence zahrnující zábranu vzniku úrazových a neúrazových komplikací a rozvoje nepříznivých patofyziologických reakcí
- Aplikace účinných léčebných opatření v optimálním pořadí a čase, snížení invalidity a zlepšení vitální prognózy i kvality dalšího života nemocných a raněných

Cíle oboru UK a MK

- Integrace poznatků teoretických a klinických oborů a jejich aplikace do podmínek PNP
- Příprava na zvládání katastrof a HN za účelem snížení ztrát lidských životů
- Účinná spolupráce s tísňovými složkami
- Zlepšení informovanosti laické veřejnosti o postupech sloužících záchranně života

Vymezení činnosti oboru

- Odborník UM a MK musí být schopen zvládat akutní stavy (viz výše) bez ohledu na jejich etiologii a věkovou kategorii pacienta
- Obor UM a MK zahrnuje poskytování neodkladné péče při individuálním i hromadném postižení (MK) na místě postižení, během transportu a na oddělení UP
- Obor UM a MK se zabývá mimo jiné optimální organizací poskytování PNP (řízení operačních středisek)
- Specifikou oboru je studium zdravotního dopadu transportu a následná aplikace optimálních postupů a prostředků

Platné právní předpisy

- **372/2011 Sb. ze dne 6.11.2011**
Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)
- 373/2011 Sb. ze dne 6.11.2011
Zákon o specifických zdravotních službách
- **374/2011 Sb. ze dne 6.11.2011**
Zákon o zdravotnické záchranné službě
- 375/2011 Sb. ze dne 6.11.2011
Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, zákona o specifických zdravotních službách a zákona o zdravotnické záchranné službě

Platné právní předpisy

- 92/2012 Sb. ze dne 15.3.2012
Vyhláška o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče
- 98/2012 Sb. ze dne 22.3.2012
Vyhláška o zdravotnické dokumentaci
- 99/2012 ze dne 22.3.2012
Vyhláška o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb
- 239/2000 Sb. ze dne 28.6.2000
Zákon o integrovaném záchranném systému

Platné právní předpisy

- 95/2004 Sb. ze dne 29.1.2004
Zákon o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta
- 361/2010 Sb. ze dne 1.12.2010
Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 185/2009, o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů
- 55/2011 Sb. ze dne 1.3.2011
Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků
- 256/2001 Sb. ze dne 29.6.2001
Zákon o pohřebnictví a změně některých zákonů

Navrhovaná struktura optimální sítě péče oboru

- Síť: tvořena zařízeními a pracovišti ZZS v takovém počtu a hustotě, aby bylo reálné přijet k pacientovi do 20 minut od příjmu tísňové výzvy (min. v 95%) + odděleními UP lůžkových zařízení
- Typy zařízení oboru UM a MK: jejich počty, velikost spádových oblastí, charakteristika jednotlivých typů pracovišť s ohledem na různé úrovně poskytovaných služeb

Náplň činnosti jednotlivých pracovišť

- Střediska ZZS přijímají a vyhodnocují cestou ZOS tísňové výzvy o stavech bezprostředně ohrožujících život a zajišťují poskytnutí PNP
- Ve spolupráci s lůžkovým zařízením zajišťují transport zraněných a nemocných v kritickém stavu
- Jako součást IZS se podílejí střediska ZZS na likvidaci následků HN a katastrof, cestou ZOS řídí a koordinuje záchrannou akci (spolupráce sousedních ZZS)
- Aktivace LZS pro PNP a mezinemocniční dopravu postižených

Výjezdové skupiny dle personálního vybavení

- RZP rychlá zdravotnická pomoc (2 NLZP – 2x zdravotnický záchranář nebo zdravotnický záchranář a řidič)
- RLP rychlá lékařská pomoc – lékař – optimálně UM a MK + 2x NLZP
- RV randes vous lékař + NLZP
- nový zákon definuje pouze lékařské a nelékařské posádky

Nutné navazující zázemí ZZ

- Optimálně pracoviště UP jednotlivých nemocnic s nepřetržitým provozem, které je schopno převzít postiženého od ZZS, zajistit kontinuitu PNP a NNP, mít v dosahu diagnostická pracoviště schopná provést urgentní vyšetření k dosažení konečné diagnózy

Vzdělávání pracovníků oboru UM a MK

- Lékaři: ARO
 - chirurgie, traumatologie
 - interna, kardiologie
 - neurologie
 - všeobecné lékařství
 - pediatrie
- získání specializované způsobilosti,
- nově lékaři s odbornou způsobilostí po 24měsících absolvování „kmene“ na těch VZ, kde jsou 2 lékařské posádky
- Certifikovaný kurz UM a MK - až 24 měsíců dle základního oboru - urgentista
- IPVZ, katedra UM a MK, ČLK- specializační vzdělávání, kurzy, semináře

Vzdělávání pracovníků oboru UM a MK

- **NLZP** : zdravotnický záchranář, všeobecná sestra s ARIP – NCO NZO Brno
- **Řidič** – absolvent certifikovaného akreditovaného kurzu řidič vozidel ZZS

Rozvoj a vývojové trendy oboru – hlavní programy

- Základem je i do budoucna plošné zajištění odborné PNP o nemocné a raněné ohrožené na životě s větším důrazem na počáteční nemocniční péči na pracovištích UP
- Realizace celospolečenských programů v prvním kontaktu – kardiovaskulární, cerebrovaskulární, traumatologického a transplantačního
- Spolupráce s ostatními obory na těchto programech
- Spolupráce na budování sítě oddělení UP a na zajištění kvalifikovaných odborníků pro tato pracoviště

Rozvoj a vývojové trendy oboru – hlavní programy

- Dokončení sítě pracovišť ZZS na území ČR
- Zajišťování odborníků pro MK a HN a jejich praktickou likvidaci na národní a mezinárodní úrovni
- Postupné přebírání výuky PP a UM na LF a v přípravě lékařů na atestace všech oborů
- Spolupráce na připravenosti obyvatelstva v poskytování PP

Rozvoj a vývojové trendy oboru- priority výzkumu, výzkumná pracoviště

- Mezinárodní koncept vyhlášený evropskou společností pro UM Evidence Based Emergency Medicine – informované, efektivní vyhodnocení vědeckých poznatků teoretických i praktických s hledáním jednoznačně prospěšných zákroků a postupů a jejich aplikace do činnosti v UM
- Tvorba a spolupráce na standardech mezioborových (zejména v rámci EU)
- Výzkumná pracoviště (LF, UP, ZZS, regionální centra)
- Projekty řešené pomocí grantů (oddělení UP)

System kontroly kvality poskytované péče v oboru

- Součást řídicí práce každého vedoucího pracovníka (absolventi oboru UM a MK)
- Standardy a metodická doporučení pro všechny kategorie zaměstnanců
- Zapojení UP jako odborná, výuková a organizační součást systému NP
- Odborná společnost UM a MK – odborné akce
- Česká lékařská společnost JEP, MZ ČR, katedra UM a MK na IPVZ

Srovnání oboru se zahraničím

- „evropský model“ – přítomnost odborně připraveného lékaře v PNP
- Srovnatelné podmínky odborné a materiálně technické
- Síť LZS je jednou z nejkompexnějších vůbec (10 stanovišť – nemá Karlovy Vary, Pardubice, Zlín, Střední Čechy)
- Méně propracovaný systém postgraduálního trvalého vzdělávání NLZP

Očekávané trendy vývoje oboru

- Budování odd. UP a vazba UM na tato pracoviště jak odborně, tak pracovně (propojení PNP a NNP) tak, aby tvořila klinickou a edukační základnu oboru
- Mezinárodní propojení a přeshraniční spolupráce se sousedními zeměmi EU v otázkách společných postupů při likvidaci HN a katastrof
- Propracovávání metodiky směřování pacientů z terénu přímo do specializovaných regionálních center (triáž), komunikace s odbornými lékařskými i nelékařskými organizacemi s cílem zajistit odbornou péči o pacienty

Očekávané trendy vývoje oboru

- Dobudování sítě VZ ZZS – přehodnocení s platností nového zákona o ZZS, dle potřeby a finančních možností zřizovatele
- Zavedení režimu RV- RZP do stávajícího evropského modelu – efektivnější využití odborné práce lékaře, ale nutno definovat model: ? posádek RZP na 1 RV (2-3?)
- Posilování ZZS v rámci IZS (výstupy jednání AZZS)
- Spolupráce na projektech EU (IOP) v rámci IZS

Očekávané trendy vývoje oboru

- Videokonference – provoz, příjem tísňové výzvy, využití při HN
- Elektronizace zdravotnické dokumentace, přenos z papírové do elektronické formy (elektronický podpis) – zlepšení komunikace mezi ZZ
- Zavedení CISM (Critical Incident Stress Managemant) systém preventivních a intervenčních technik k udržení nebo obnovení psych. rovnováhy profesionálů po zásazích

Hlavní problémy oboru

- Trvalý nedostatek kvalifikovaného lékařského personálu
- Nedostatečný systém postgraduálního vzdělávání NLZP
- Nastavení kompetencí NLZP (kompetence = odpovědnost)
- Není zajištěno rovnoprávné postavení ZZS vůči ostatním složkám IZS ve všech oblastech včetně sociální

Hlavní problémy oboru

- Na LF není systematicky zajištěna výuka PP a UM tak, aby byli v praxi schopni poskytnout odbornou PP
- Při státní garanci neodkladné péče a krizové připravenosti chybí prováděcí předpisy k zákonné normě pro její činnost a není jednoznačně řešeno financování ZZS – ZOS, úsek krizové připravenosti (zřizovatel + ZP + MZ)
- Nutnost vytvoření sítě oddělení UP pro zlepšení návaznosti PNP a NNP o urgentně nemocné a zraněné (kvalita, rychlost, úspora)

Zdroje:

- J. Pokorný a kol. URGENTNÍ MEDICÍNA, Galén,2004
- Výbor ČSUM a MK: KONCEPCE OBORU UM a MK, 2001, aktualizace 2004
- Programové prohlášení společnosti UM a MK pro funkční období 2011-2015

Děkuji za pozornost

Kurz urgentní medicíny
Brno, 14.-15.4.2012